

Asia: VN/13190/2020

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: pakkokeinolain muutostarpeet

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne yleisesti mietinnöstä

Poliisilaitos pitää yleisesti ottaen erittäin kannatettavana pyrkimystä selventää pakkokeinoasioihin liittyviä epäselviä ja tulkinnanvaraisia säännöksiä sekä tehostaa pakkokeinoasioiden käsittelyä perusoikeuksia kuitenkaan vaarantamatta.

2. Lausuntonne pakkokeinolain 2 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Poliisilaitos katsoo olevan perusteltua, että pidättämisestä tulisi laatia kirjallinen päätös. Käytäntö on osoittanut, että vapautensa menettäneillä on toisinaan saattanut olla epäselvyyttä, ovatko he kiinniotettuina vai pidätettyinä. Näin ollen ehdotettu muutos vähentäisi mitä ilmeisimmin merkittävästi tämänkaltaista epäselvyyttä. Samalla sillä olisi vaikutusta epäillyn mutta myös tutkinnasta ja säilyttämisestä vastaavien virkamiesten oikeusturvaan.

3. Lausuntonne pakkokeinolain 3 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Ei huomautettavaa.

4. Lausuntonne pakkokeinolain 4 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Yhteydenpitorajoitusten edellytyksiä ja alaa käsittelevä 1 §:n säännösehdotus tuo poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tarvittavan tarkennuksen ajatellen varsinkin esitutinnan alkuvaihetta, jolloin rikostutkinnallista syistä on toistaiseksi tarve ns. täysiin yhteydenpitorajoituksiin.

Rajoittamisen sisältöä käsittelevä 2 § puolestaan selkeyttää valvontaa koskevia vastuita ja mahdollisuutta rajoittaa kirjeitse tapahtuvaa yhteydenpitoa. Näiden molempien toteutuksissa on ollut valtakunnallisesti epäselvyyksiä ja kirjavia toimintatapoja. Tutkintavastuussa olevien ohjeistuksella tulee varmistaa, että Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnalla on riittävä asiantuntemus siitä, mitä asioita yhteydenpidossa tulee valvoa.

5. Lausuntonne pakkokeinolain 5 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Poliisilaitos pitää matkustuskieltoa koskevia sääntelyehdotuksia perusteltuina. Erityisesti tehostetun matkustuskiellon valvomisessa käytettävien välineiden kiinnittämistä turvaava uusi 5 a § -säännös on käytännön näkökulmasta varsin tarpeellinen.

6. Lausuntonne pakkokeinolain 6 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Säännösmuutosehdotus 2 §:ään on poliisilaitoksen käsityksen mukaan tarpeen, sillä pidättämiseen oikeutetuilla virkamiehillä on ollut havaittavissa ajoittain epäselvyyttä sen suhteen, onko tietyissä tilanteissa tarkoituksenmukaisempaa takavarikoida omaisuus vai vaatia tuomioistuimelta omaisuuden panemista vakuustakavarikkoon. Lisäksi esitetty muutos lisää osaltaan esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välistä esitutkintayhteistyötä.

7. Lausuntonne pakkokeinolain 7 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Poliisilaitos toteaa takavarikoimista ja asiakirjan jäljentämistä koskevaan sääntelyyn esitettyjen muutosten ja tarkennusten olevan kannatettavia. Erityisesti 14 §:ään sisällytettyä vaatimusta palauttaa takavarikon kohde viipymättä takavarikon päätyttyä on pidettävä varsin tarkoituksenmukaisena niin takavarikon kohteen omistajan kuin myös sen säilyttäjän näkökulmasta.

8. Lausuntonne pakkokeinolain 8 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Poliisilaitos pitää ehdottoman tärkeänä ja oikeustilaa selventävänä, että KKO:n ennakkopäätösten sisältämät oikeusohjeet koskien mahdollisuutta saattaa paikanetsintä ja laite-etsintä tietyissä tapauksissa tuomioistuimen tutkittavaksi huomioidaan säännösehdoituksissa PKL 8:18.4 ja PKL 8:29 a ilmenevällä tavalla.

9. Lausuntonne pakkokeinolain 9 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Muutosehdotus PKL 9:3:ään tuo tarvittavan täsmennyksen nykyiseen sääntelyyn, joka on osoittautunut tulkinnanvaraiseksi eritoten niissä tilanteissa, joissa rikoksesta epäillyltä on tarvittu sormenjälki puhelimen lukituksen avaamiseksi.

10. Lausuntonne pakkokeinolain 10 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Poliisilaitos pitää 10 luvun osalta esitettyjä muutoksia tarpeellisina seuraavin huomautuksin:

Ensiarvoisen tärkeää on, että telekuuntelu mahdollistetaan etenkin törkeän pahoinpitelyn ja törkeän ampuma-aserikoksen selvittämisessä. Molempien rikosten selvittämisintressi on varsin suuri. Lisäksi viime vuosina on ollut selkeästi havaittavissa, että ns. 3D-tulostetut ampuma-aseet ovat lisääntyneet huolestuttavissa määrin.

Telekuuntelulupaa koskevan sääntelyn muuttaminen teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisuuden sijaan henkilösidonaiseksi on varsinkin prosessiekonomisista syistä kannatettava, koska telepakkokeinojen kohteena olevien teleosoitteiden ja -päätelaitteiden määrä on kasvanut jatkuvasti.

Ehdotusta mahdollistaa peitelty tiedonhankinta tietoverkossa selvitetessä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoa on pidettävä erityisen perusteltuna siksi, että rikollisuus on siirtynyt entistä enemmän tietoverkkoon. Kehityksen myötä myös esitutkintaviranomaisen työkalut tulevat olla ajantasaiset. Tässä kontekstissa perus- ja ihmisoikeuksiin puuttumista arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että verkkoympäristöstä on tavanomaista toimiminen anonyymisti. Lisäksi salainen tiedonhankinta kyetään dokumentoimaan tarkemmin ja luotettavammin kuin reaali maailmassa, mikä lisää rikoksesta epäillyn oikeusturvaa. On myös ilmeistä, että toimivaltuus vähentää tarvetta käyttää epäillyn perusoikeuksiin enemmän puuttuvaa peitetoimintaa tietoverkossa.

Ylimääräisen tiedon käytön mahdollistaminen esitetyn mukaisesti nykyistä laajemmin on olennaista etenkin rikosvastuun toteutumisen kannalta. Lisäksi mahdollisuutta turhan ylimääräisen tiedon hävittäminen epäillyn suostumuksella voidaan pitää kannatettavana. Tässä yhteydessä tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota siihen, että vaikka esitutkinnan aikana tietty tieto olisi esitutkintaviranomaisen tekemän arvion perusteella epärelevanttia, saattaa syytetty halua tukeutua myöhemmin – esim. vasta hovioikeuskäsittelyvaiheessa – tähän samaan tietoon syyttömyyttä tukevana selvityksenä. Näin ollen on olennaista, että hävitettävä tieto yksilöidään ja ilmoitetaan epäillylle riittävällä tarkkuudella.

11. Lausuntonne pakkokeinolain 11 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Säännösehdotus on tarpeen sen selkeyttämiseksi, mitä pakkokeinoja voidaan käyttää, jos kysymys on alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäilystä.

12. Lausuntonne oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 16 §:n muuttamisesta perusteluineen

Ei huomautettavaa.

13. Lausuntonne rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 16 §:n muuttamisesta perusteluineen

Ei huomautettavaa.

14. Lausuntonne rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 13 §:n muuttamisesta perusteluineen

Ei huomautettavaa.

15. Lausuntonne rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun 19 §:n muuttamisesta perusteluineen

Ei huomautettavaa.

16. Lausuntonne rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 31 ja 58 §:n muuttamisesta perusteluineen

Peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa koskeva toimivaltuus olisi myös Rajavartiolaitokselle hyödyllinen ja tehokas, koska Rajavartiolaitoksen tutkimia rikoksia tehdään yhä enemmän tietoverkoissa. Viime vuosina PTR-yhteistyö on lisääntynyt etenkin verkossa tapahtuvan

huumausainekaupan selvittämisessä, minkä vuoksi on perusteltua, että toimivaltuudet esitutkintaviranomaisten kesken ovat mahdollisimman yhteneväiset.

17. Lausuntonne tutkintavankeuden vaihtoehtona määrättyjä valvontatoimia koskevan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta perusteluineen

Poliisilaitos pitää johdonmukaisena ja tarpeellisena, että myös 5 §:ssä tuodaan selkeästi ilmi Rikosseuraamuslaitoksen vastaavan tehostetun matkustuskiellon valvonnasta.

18. Lausuntonne sellaisista mahdollisista pakkokeinoja koskevan lainsäädännön muutostarpeista, joita mietinnössä ei ehdoteta

Poliisilaitos toteaa, että huumausainerikosten tavoin myös ampuma-aserikokset liittyvät tavanomaisesti vakavampien rikosten tekemiseen tai samaan rikoskokonaisuuteen. Tämän lisäksi niidenkin voidaan katsoa kuuluvan perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettujen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten piiriin. Näin ollen olisi johdonmukaista, että myös ampuma-aserikos lisättäisiin PKL 10:56.2:n luetteloon.

Muutostarpeissa olisi poliisilaitoksen näkemyksen syytä huomioida myös eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu EOAK/7777/2020. Tiivistetysti kyse on siitä, voidaanko pankkitiliä takavarikoida. Tällä hetkellä PKL:ssa tai sen esitöissä ei ole käsitelty pankkitilin vaan ainoastaan tilillä olevien varojen takavarikoimista.

Karvonen Ari

Ikonen Tuomas
Kaakkois-Suomen poliisilaitos